

**ՆԱՆՈՒՆ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ Ը**

ՆՆ ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ԴԻՄՈՒՄԻ ՆԻՄԱՆ ՎՐԱ՝ «ՊԵՏԱԿԱՆ ՏՈՒՐՔԻ ՄԱՍԻՆ» ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԻ 22-ՐԴ ՆՈԴՎԱԾԻ՝ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՆԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԲՅՆ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ

Քաղ. Երևան

14 դեկտեմբերի 2010թ.

Նայասարանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով. Գ. Նարոյնյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ֆ. Թոխյանի (զեկուցող), Մ. Թոփուզյանի, Ա. Խաչատրյանի, Վ. Նովհաննիսյանի, Ն. Նազարյանի, Ա. Պետրոսյանի, Վ. Պողոսյանի,

համաձայն ՆՆ Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետի, 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 7-րդ կետի, «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՆՆ օրենքի 25 եւ 71-րդ հոդվածների,

դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «ՆՆ վճռաբեկ դատարանի դիմումի հիման վրա՝ «Պետական փուրքի մասին» Նայասարանի Նանրապետության օրենքի 22-րդ հոդվածի՝ Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթը ՆՆ վճռաբեկ դատարանի՝ 30.06.2010թ. ՆՆ սահմանադրական դատարան մուտքագրված դիմումն է:

Ուսումնասիրելով գործով զեկուցողի գրավոր հաղորդումը, դիմող եւ պատասխանող կողմերի գրավոր բացատրությունները, հեղափոխելով «Պետական փուրքի մասին» ՆՆ օրենքը եւ գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Նայասարանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց .**

1. «Պետական փուրքի մասին» ՆՏ օրենքն ընդունվել է ՆՏ Ազգային ժողովի կողմից 1997 թվականի դեկտեմբերի 27-ին, ՆՏ Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 1998 թվականի հունվարի 10-ին եւ ուժի մեջ է մտել 1998 թվականի հունվարի 11-ից:

«Պետական փուրքի մասին» ՆՏ օրենքի՝ «Դատարաններում պետական փուրքի գծով արտոնությունները» վերաբառությամբ 22-րդ հոդվածը (որը 1998-2009թթ. ընթացքում 9 անգամ փոփոխվել էւ լրացվել է) սահմանում է այն իրավասություններին, ինչպես նաեւ նրանց կողմից դատարան ներկայացվող այն պահանջները, որոնց համար նշված իրավասություններն ազատվում են պետական փուրքի վճարումից:

2. Գործի փաստական հանգամանքները հանգում են հետեւյալին.

1) ՆՏ Սյունիքի մարզի դատախազության՝ 21.02.2001 թվականի որոշմամբ ՆՏ նախկին քրեական օրենսգրքի 182-րդ հոդվածի 2-րդ մասով եւ 89-րդ հոդվածի 1-ին եւ 4-րդ մասերով քաղաքացի Արամ Դավթյանի նկատմամբ քրեական հետապնդումը դադարեցվել է՝ արարքում հանցակազմի բացակայության պարճառով:

2) ՆՏ Վայոց ձորի մարզի առաջին ասյանի դատարանի՝ 18.05.2006 թվականի որոշմամբ ՆՏ նախկին քրեական օրենսգրքի 191⁴-րդ հոդվածով, որը համապատասխանեցվել է ՆՏ գործող քրեական օրենսգրքի 353-րդ հոդվածին, նախապեսված հանցանքում քաղաքացի Արամ Դավթյանը ճանաչվել է անպարտ եւ արդարացվել է:

3) ՆՏ վերաքննիչ քրեական դատարանի՝ 20.08.2007 թվականի որոշմամբ քրեական հետապնդում իրականացնելուց հրաժարվելու մասին մեղադրողի հայտարարության հիման վրա քաղաքացի Արամ Դավթյանի վերաբերյալ քրեական գործի վարույթը՝ ՆՏ նախկին քրեական օրենսգրքի 90-րդ հոդվածի 3-րդ մասով, որը համապատասխանեցվել է ՆՏ գործող քրեական օրենսգրքի 179-րդ հոդվածի 1-ին մասին, կարճվել է, իսկ քրեական հետապնդումը՝ դադարեցվել:

4) Դիմելով դատարան եւ պարճառաբանելով, որ ապօրինի քրեական հետապնդման ենթարկվելու, որպես խափանման միջոց կալանք կիրառելու, չհեռանալու մասին ստորագրություն վերցնելու, իր նկատմամբ ոչ ողջամիտ ժամկետներում դատաքննություն իրականացնելու հետեւանքով վնասներ է կրել՝ քաղաքացի Արամ Դավթյանը պահանջել է Նայաստանի Նանրապետությունից հօգուտ իրեն բռնագանձել 226.443.431 ՆՏ դրամ:

ՆՏ հարավային քաղաքացիական դատարանի՝ 23.05.2008 թվականի վճռով հայցը բավարարվել է մասնակիորեն՝ Նայասպանի Նանրապետությունից հոգույր Արամ Դավթյանի 7.000.000 ՆՏ դրամ՝ որպես փաստաբանին վճարվելիք գումար, բռնագանձելու մասով, իսկ մնացած մասով հայցը մերժվել է: Միաժամանակ վճռվել է Արամ Դավթյանից բռնագանձել 4.388.869 ՆՏ դրամ՝ որպես չվճարված պետական փուրք:

ՆՏ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի՝ 19.11.2009 թվականի որոշմամբ Արամ Դավթյանի վերաքննիչ բողոքը մերժվել է, ՆՏ հարավային քաղաքացիական դատարանի՝ 23.05.2008 թվականի վճիռը թողնվել է ուժի մեջ: Միաժամանակ որոշվել է Արամ Դավթյանից, որպես վերաքննիչ բողոքի համար սահմանված պետական փուրք, բռնագանձել 6.583.484 ՆՏ դրամ:

ՆՏ վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական եւ վարչական պալատի՝ 10.02.2010 թվականի որոշմամբ վճռաբեկ բողոքն ընդունվել է վարույթ:

ՆՏ վճռաբեկ դատարանը՝ գտնելով, որ վեճը լուծելու համար կիրառման ենթակա օրենքի դրույթի՝ «Պետական փուրքի մասին» ՆՏ օրենքի 22-րդ հոդվածի սահմանադրականության խնդիր կարող է առաջանալ, կասեցրել է գործի վարույթը եւ դիմել ՆՏ սահմանադրական դատարան:

3. Դիմողը՝ հղում կատարելով Մարդու իրավունքների եւ հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի վերաբերյալ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի նախադեպային իրավունքին, վկայակոչելով պետական փուրքի վերաբերյալ փարբեր երկրների օրենսդրական փորձը, ինչպես նաեւ նկատի ունենալով այն հանգամանքը, որ «Պետական փուրքի մասին» ՆՏ օրենքի 22-րդ հոդվածի «ե» կետով նախատեսված է պետական փուրքի վճարումից ազատել հայցվորներին՝ հանցագործության հետեւանքով իրենց պարճառված նյութական վնասի փոխհատուցման վերաբերյալ հայցերով, գտնում է, որ «Պետական փուրքի մասին» ՆՏ օրենքի 22-րդ հոդվածում առկա է օրենքի բաց, որը դրսեւորվում է նրանում, որ վերջինս չի նախատեսում պետական փուրքի վճարումից ազատել քրեական գործով արդարացվածներին՝ անօրինական ձերբակալման, կալանավորման, որպես մեղադրյալ ներգրավելու եւ դատապարտման հետեւանքով նրանց պարճառված նյութական վնասի փոխհատուցման վերաբերյալ հայցերով:

Ըստ դիմողի՝ անօրինական ձերբակալման, կալանավորման, որպես մեղադրյալ ներգրավելու եւ դատապարտման հետեւանքով պատճառված նյութական վնասի փոխհատուցման վերաբերյալ հայցերով արդարացվածին պետական փութքից չազատելը սահմանափակում է արդարացվածի՝ դատարանի մատչելիության եւ արդար դատաքննության իրավունքները: Նիմք ընդունելով իր՝ վերը նշված դիրքորոշումները, դիմողը գտնում է, որ «Պետական փութքի մասին» ՆՏ օրենքի 22-րդ հոդվածը հակասում է ՆՏ Սահմանադրության 18-րդ եւ 19-րդ հոդվածներին:

4. Պատասխանող կողմը՝ առարկելով դիմողի փաստարկների դեմ, գտնում է, որ ինքնին քաղաքացիական գործերով դատարան դիմելու համար փութքեր վճարելու պահանջը չի կարող դիմել որպես Մարդու իրավունքների եւ հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ եւ ՆՏ Սահմանադրության 18-րդ եւ 19-րդ հոդվածներով երաշխավորված՝ դատարանի մատչելիության իրավունքի խախտում: Այօրինի ձերբակալման, կալանավորման կամ որպես մեղադրյալ ներգրավելու արդյունքում ենթադրաբար պատճառված վնասի հատուցման հայց ներկայացնելու համար պետական փութքի սահմանումը որեւէ կերպ չի սահմանափակում արդարացվածի՝ դատական պաշտպանության իրավունքը:

Արդարացվածի կարգավիճակ ձեռք բերած անձը պետք է ապացուցի, որ իրեն ազատությունից զրկելն ապօրինի է եւ դրա արդյունքում ինքը նյութական վնաս է կրել: Այօրինի ձերբակալման կամ կալանավորման համար քրեական պատասխանատվություն է սահմանված ՆՏ քրեական օրենսգրքի 348-րդ հոդվածով: Ներեւաբար, եթե դատարանի օրինական ուժի մեջ մտնող դատավճռով հաստատվեն նշված հոդվածով նախատեսված հարկանիշները, դրա արդյունքում վնաս կրած անձը վիճարկվող 22-րդ հոդվածի «ե» կետի հիման վրա կազարվի պետական փութքի վճարումից:

Արդարացվածի ենթադրյալ խախտված իրավունքները վերականգնելու եւ պատճառված վնասը հատուցելու համար օրենքով երաշխավորված է դատական պաշտպանության իրավունքը:

Վերոհիշյալ հիմնավորումներով պատասխանողը գտնում է, որ վիճարկվող հոդվածը չի հակասում ՆՏ Սահմանադրությանը:

5. Սույն գործի քննության շրջանակներում ՆՏ սահմանադրական դատարանը հարկ է համարում «Պետական փոփոխություն» ՆՏ օրենքի վիճարկվող դրույթը դիտարկել հարկապես ՆՏ Սահմանադրության 16-րդ հոդվածի 4-րդ մասի եւ 20-րդ հոդվածի 5-րդ մասի համադրությամբ՝ հաշվի առնելով «Պետական փոփոխություն» ՆՏ օրենքի 22-րդ հոդվածում թվարկված՝ պետական փոփոխության վճարումից ազատելու դեպքերի եւ պետական փոփոխության վճարումից ազատվող սուբյեկտների վերաբերյալ առկա իրավակարգավորման հիմքում ընկած ընդհանուր սահմանադրությունը:

Միաժամանակ, հիմք ընդունելով այն հանգամանքը, որ դիմողի՝ իր վարույթում գտնվող կոնկրետ գործով մասնաճյուղի փաստական հանգամանքն առնչվում է վնաս կրած անձի՝ **փոխհատուցման** պահանջին, սահմանադրական դատարանը հարկ է համարում «Պետական փոփոխություն» ՆՏ օրենքի 22-րդ հոդվածի դրույթներից առանձնացնել այնպիսիք, որպիսիք առնչվում են վնաս կրած անձի՝ **փոխհատուցման** պահանջին:

Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ «Պետական փոփոխություն» ՆՏ օրենքի 22-րդ հոդվածի առաջին մասում թվարկված դեպքերից միայն երեքն են առնչվում վնաս կրած անձի՝ **փոխհատուցման** պահանջին: Այդպիսիք են.

- խեղման կամ առողջության այլ վնասման, ինչպես նաեւ կերակրողի մահվան հետեւանքով պայմանավորված վնասի փոխհատուցման վերաբերյալ հայցերով (օրենքի 22-րդ հոդվածի 1-ին մասի «գ» կետ).

- հանցագործության հետեւանքով իրենց պայմանավորված նյութական վնասի փոխհատուցման վերաբերյալ հայցերով (օրենքի 22-րդ հոդվածի 1-ին մասի «ե» կետ).

- պետական նպաստների, այդ թվում՝ նախկին ԽՍՀՄ խնայբանկի ՆԽՍ հանրապետական բանկում մինչեւ 1993 թվականի հունիսի 10-ը ներդրված դրամական ավանդների դիմաց փոխհատուցման, գումարների բռնագանձման վերաբերյալ հայցերով (օրենքի 22-րդ հոդվածի 1-ին մասի «իդ» կետ):

«Պետական փոփոխություն» ՆՏ օրենքի 22-րդ հոդվածի՝ վերը նշված դրույթների համադրված վերլուծությունից բխում է, որ վերոհիշյալ դեպքերում հայցվորին պետական փոփոխության վճարումից ազատելու արտոնություն սահմանադրելու հիմքում ընկած է այն ընդհանուր օրինաչափությունը, համաձայն որի՝ հարկապես հաշվի են առնվում նման արտոնություն սահմանադրելու անհրաժեշտությունը պայմանավորող այնպիսի հանգամանքներ, ինչպիսիք են վնաս կրելու հետեւանքով արդարացի փոխհատուցում պահանջող անձանց՝ սոցիալապես առավել անապահով վիճակում գտնվելը, կրած վնասի

հնարավոր չափերը, հետեւաբար՝ նաեւ գույքային բնույթի հայցապահանջներով պայմանավորված պետական փուրքի չափը:

6. Նիմք ընդունելով այն հանգամանքը, որ թե՛ «Պետական փուրքի մասին» ՏՏ օրենքի 22-րդ հոդվածի վերոնշյալ առաջին մասի հատկապես «ե» կետի դրույթը եւ թե՛ սույն գործով դիմող կողմի վարույթում գրավող կոնկրետ գործի փաստական հանգամանքներն առնչվում են նյութական վնաս կրած անձին, կամ որ նույնն է՝ փուժողին, սույն գործի քննության շրջանակներում սահմանադրական դատարանը նախ արձանագրում է, որ ՏՏ Սահմանադրության 16-րդ հոդվածի 4-րդ մասն ամրագրում է անձի իրավունքը՝ ազատությունից ապօրինի գրկման դեպքում օրենքով սահմանված հիմքերով եւ կարգով սրանալու պարճառված վնասի հատուցում: Դատարանը, միաժամանակ, հարկ է համարում պարզել Սահմանադրության 20-րդ հոդվածի 5-րդ մասում ամրագրված՝ «փուժող» հասկացության եւ «օրենքով սահմանված կարգով» բառակապակցության սահմանադրաիրավական բովանդակությունը:

ՄԱԿ-ի Գլխավոր վեհաժողովի կողմից 1985 թվականի նոյեմբերի 29-ին ընդունված՝ «Նանգագործությունների եւ իշխանության չարաշահման գոհերի համար արդարադատության հիմնական սկզբունքների հռչակագիր» վերաբառությամբ թիվ 40/34 բանաձեւի «Ա» բաժնի 2-րդ կետում բացահայտված է «փուժող»-ի, որպես հանցագործության գոհի, հասկացության միջազգային իրավական բովանդակությունը, համաձայն որի՝ հանցագործության գոհ է (են) համարվում այն անձը (անձինք), ում (որոնց) հանցագործությամբ կամ իշխանության չարաշահմամբ պարճառվել է վնաս, ներառյալ մարմնական կամ բարոյական վնասը, հուզական ապրումները, նյութական վնասը կամ հիմնական իրավունքների էական խախտումները, որոնք օժտված են հատուցման հավասար իրավունքով: Այդպիսով, անօրինական գործողությունների՝ հանցագործության եւ իշխանության չարաշահման արդյունքում վնաս կրած անձինք իրենց կարգավիճակով նույնացվում են եւ նրանց նկատմամբ պահանջվում է համարժեք վերաբերմունք:

Սահմանադրական դատարանը, հաշվի առնելով նաեւ միջազգային իրավունքում առկա նման մոտեցումը, գտնում է, որ ՏՏ Սահմանադրության 20-րդ հոդվածի 5-րդ մասում ամրագրված «փուժող» հասկացությունն ունի ընդգրկուն բովանդակություն եւ ներառում է ոչ միայն քրեական, այլեւ քրեադատարական, վարչական, քաղաքացիաիրավական ու այլ հարաբերություններից եւ իրենց կամքից անկախ փուժած

ֆիզիկական եւ իրավաբանական անձանց: Ուստի ՆՆ Սահմանադրության 20-րդ հոդվածի 5-րդ մասում ամրագրված «տուժող» հասկացությունը նշանակում է նաեւ **հանրային իշխանության մարմինների ու պաշտոնատար անձանց գործողություններից (անգործությունից) վնաս կրած անձ:**

Ընդ որում, հիմք ընդունելով այն հանգամանքը, որ ՆՆ քրեական դատարարության օրենսգրքի համաձայն՝ անձը տուժողի դատարարական կարգավիճակ է ձեռք բերում որպես այդպիսին ճանաչվելու փաստով, սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ Սահմանադրության նշված դրույթի իմաստով տուժողին հասցված վնասի հատուցման իրավունքը ենթադրում է նաեւ արդարացված անձի կրած վնասի հատուցման հարցով քրեական դատարարությունից դուրս քաղաքացիական դատարարության կարգով համապատասխան հայց հարուցելու իրավունք:

7. Ինչ վերաբերում է ՆՆ Սահմանադրության 16-րդ հոդվածի 4-րդ մասում եւ 20-րդ հոդվածի 5-րդ մասում ամրագրված՝ «օրենքով սահմանված կարգով» բառակապակցության բովանդակությանը, ապա սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ Սահմանադրությունը հղում կատարելով օրենքին՝ միաժամանակ առաջադրում է տուժողին փոխհատուցելու այնպիսի կարգ սահմանելու պահանջ, որը պետք է երաշխավորի գործուն մեխանիզմ խնդրո առարկա իրավունքի արդյունավետ իրացման համար: Նման մեխանիզմի գոյությունը կարող է ապահովվել նաեւ այն դեպքում, երբ հատուցման իրավունքի իրացման՝ օրենքով սահմանված դատական կարգը պետական տուրքի վճարումից ազատելու արտոնության ձեռով արդարացի պայմաններ ստեղծի այդ իրավունքի իրացման համար, եւ այնպիսի դեպքերում, երբ փոխհատուցման իրավունքն անվիճելի է, այսինքն՝ օրենքով սահմանված կարգով նախօրոք հաստատված է պետական իրավասու մարմնի, պաշտոնատար անձի այն գործողության (անգործության) փաստը, որի արդյունքում անձին պարճառվել է վնաս: Ներուաբար, օրենսդիրը պետք է ՆՆ Սահմանադրության 16-րդ հոդվածի 4-րդ մասում եւ 20-րդ հոդվածի 5-րդ մասում ամրագրված իրավունքների արդյունավետ ու անարգել իրացման նպատակով **սահմանի արտադատական կամ դատական կարգով փոխհատուցման պահանջ ներկայացնելու արդյունավետ եւ գործուն համակարգ:**

«Պեպական փուրքի մասին» ՏՏ օրենքի համակարգային վերլուծության արդյունքում՝ սահմանադրական դատարանը, չբացառելով պեպական փուրքի գծով արտոնություններ փրամադրելու՝ օրենսդրի հայեցողական ազատությունը, արձանագրում է, որ օրենքի 22-րդ հոդվածի 1-ին մասի դրույթները վերաբերում են ինչպես իրավապայմանագրային պարտավորություններով պայմանավորված, այնպես էլ՝ չպայմանավորված դեպքերին:

Տիմք ընդունելով վերոգրյալը, ինչպես նաև հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ դիմողի՝ վարույթում գրնվող կոնկրետ գործի փաստական հանգամանքները եւս վերաբերում են իրավապայմանագրային պարտավորություններով չպայմանավորված վնասի փոխհատուցմանը, սահմանադրական դատարանն իրավական պեպության սկզբունքի տեսանկյունից իրավաչափ չի համարում այն իրողությունը, երբ հետետողականություն չի դրսևորվում ԿԵՄԿԻ իրավակարգավորման հարցում եւ պեպական փուրքի վճարումից ազատելու արտոնություն չի նախատեսվում արդարացված անձի համար, որը դատարան է դիմում իրեն պարճառված վնասի հատուցման պահանջով: Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ նման պարագայում «Պեպական փուրքի մասին» ՏՏ օրենքի 22-րդ հոդվածի առաջին մասն առկա իրավակարգավորման շրջանակներում լիարժեք չի երաշխավորում ՏՏ Սահմանադրության 20-րդ հոդվածի 5-րդ մասի նորմատիվ կիրառումը՝ խոչընդոտելով փուժող հանդիսացող անձի հատուցում ստանալու իրավունքի իրավաչափ ու արդյունավետ իրացումը:

Գործող իրավակարգավորումը վկայում է, որ կիրառված միջոցի եւ հետապնդված նպատակի միջեւ չկա ողջամիտ համաչափություն՝ սրեղծվել է ոչ իրավաչափ հավասարակշռություն անձի խախտված իրավունքների վերականգնման եւ պեպության շահերի պաշտպանության միջեւ, որն աղավաղում է պարճառված վնասի հատուցման սահմանադրական իրավունքի էությունը:

Նման վիճակից խուսափելու նպատակով է, որ բազմաթիվ երկրների (Սլովենիա, Էստոնիա, Ռուսաստանի Դաշնություն, Լատվիա, Լիտվա եւ այլն) նույնաբնույթ օրենքներում հստակ նորմ է սահմանվում, որ ապօրինի դատապարտման, ապօրինի քրեական պատասխանատվության ենթարկելու հետեւանքով պարճառված վնասի հատուցման գործերով կողմերն ազատվում են պեպական փուրքի վճարումից: Նախատեսվում է նաև արդարացվածի համար առավել մարչելի՝ վնասի հատուցման արտադատական ընթացակարգ:

Ըստ գործի նյութերի՝ Նայասպանի Նանրապետությունում ոչ միայն նման ընթացակարգ գոյություն չունի, այլև սրեղծվել է այնպիսի իրավիճակ, երբ առաջին աստիճանի դատարանի որոշման առկայության դեպքում, որով անձը ճանաչվել է փոժած եւ նախապետվել է պարճառված վնասի հատուցում, վերաքննիչ բողոքի դեպքում նույնպես անձը չի ազատվում պետական փութքի վճարումից: Փաստորեն ապօրինի քրեական հետապնդման ենթարկվելու դեպքերում հասցված վնասի հատուցում պահանջելու համար անձն սրիպված է վճարել պետական փութք, որի չափը կարող է ընդհուպ գերազանցել հատուցվելիք գումարը:

Սույն խնդիրը համալիր իրավակարգավորման անհրաժեշտություն ունի, որը պետք է, մի կողմից, հաշվի առնի, որ անձին վնաս կարող է պարճառվել նաև հանրային իշխանության մարմինների գործողությունների (անգործության) հետեւանքով: Մյուս կողմից՝ արդարացված անձին ապօրինաբար պարճառված վնասը հատուցելը եւ նրա խախտված իրավունքները վերականգնելը պետք է դիտվեն որպես սահմանադրական անվերապահ պահանջ, որպես անձի իրավունք, իսկ այն իրացնելու օրենսդրական ընթացակարգերը չեն կարող աղավաղել այդ իրավունքի էությունը կամ օրենքի բացի արդյունքում ընդհուպ արգելափակել այն:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից եւ դեկավարվելով Նայասպանի Նանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետով, 102-րդ հոդվածով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՆՏ օրենքի 63, 64, 68 եւ 71-րդ հոդվածներով, Նայասպանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց**:

1. «Պետական փութքի մասին» Նայասպանի Նանրապետության օրենքի 22-րդ հոդվածի առաջին մասը, այնքանով, որքանով չի սահմանում, այլ սուբյեկտներից բացի, արդարացվածին՝ իրավասու պետական մարմինների եւ պաշտոնաբար անձանց ապօրինի գործողությունների (անգործության) հետեւանքով պարճառված վնասի հատուցման հայցերով պետական փութքի վճարումից ազատելու վերաբերյալ արտոնություն նախապետող դրույթ՝ արգելափակելով անձի սահմանադրական իրավունքի իրացումը, ճանաչել Նայասպանի Նանրապետության Սահմանադրության 16-րդ հոդվածի 4-րդ մասին եւ 20-րդ հոդվածի 5-րդ մասին հակասող եւ անվավեր:

2. Հաշվի առնելով, որ փվյալ խնդրի իրավաչափ լուծումը եւ օրենքի բացի հաղթահարումը նաև օրենսդրական փոփոխությունների եւ համալիր իրավակարգավորման անհրաժեշտություն է ենթադրում, ինչպես նաև նկարի ունենալով, որ

«Պետական փուրքի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի՝ վեճի առարկա հողվածի անմիջական անվավեր ճանաչումն անխուսափելիորեն կառաջացնի ծանր հետեւանքներ այդ հողվածի առկա՝ սահմանադրականության խնդիրներ չառաջացնող, դրույթների իրացման եւ մարդու իրավունքների պաշտպանության առումով՝ ՀՀ Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի 3-րդ մասի եւ «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՀՀ օրենքի 68-րդ հոդվածի 15-րդ մասի հիմքերով սույն որոշման մեջ ՀՀ Սահմանադրությանը հակասող »ձ անվավեր ճանաչված իրավանդումի ուժը կորցնելու վերջնական ժամկետ սահմանել 2011թ. հունիսի 30-ը:

3. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է եւ ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՏՈՂ

Գ. ՆԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

14 դեկտեմբերի 2010 թվականի
ՍԴՈ-929